

Jävsrutin för miljönämnden

Innehåll

1	Jävsrutin för miljönämnden.....	1
2	Vem omfattas av jävsreglerna?	2
2.1	De som deltar i beslutsfattandet.....	2
2.2	De som är med i den slutliga handläggningen	2
2.3	Beredande	3
2.4	Övriga anställda vid myndigheten.....	3
2.5	Särskilt om utomstående sakkunniga.....	3
3	Jäv enligt kommunallagen	4
3.1	Sakägar-, intresse- eller släktskapsjäv	4
3.2	Ställföreträdar- eller ombudsjäv	5
3.3	Tillsynsjäv.....	5
3.4	Delikatessjäv	6
4	Jäv enligt förvaltningslagen	6
4.1	Tvåinstansjäv	6
5	Verkan av jäv	7
6	Rutin.....	7
7	Bisysla.....	8

1 Jävsrutin för miljönämnden

Förtroendevalda och tjänstepersoner vid miljönämnden ska i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet, detta följer av 1 kap. 9 § regeringsformen. Denna objektivitetsprincip är tänkt att genomsyra all förvaltningsverksamhet och gäller även faktiskt handlande och sådant som kan hänföras till en myndighets service gentemot allmänheten. När myndigheter utför sina uppdrag på ett demokratiskt, effektivt och rättssäkert sätt tillgodoses förtroendet för den offentliga förvaltningen. Den enskilde tjänstepersonens agerande blir en betydelsefull del i hur allmänheten uppfattar myndighetens verksamhet. Det är därför viktigt att enskilda tjänstepersoner är medvetna om huruvida egna intressekonflikter kan

finnas i ett ärende vid myndigheten och därigenom också minska risken för korruption.

I syfte att säkerställa objektivitetsprincipen finns bestämmelser om jäv i offentlig verksamhet, dels i kommunallagen (KL), dels i förvaltningslagen (FL). Kommunallagens bestämmelser om jäv gäller i första hand för den verksamhet vi bedriver vid miljönämnden. Dessa återfinns i 6 kap. 28 - 32 §§ och 7 kap. 4 § KL. Det är viktigt att uppmärksamma att bestämmelserna om jäv är tillämpliga även om den inblandade personen inte får någon nytta eller ekonomisk vinning i saken.

Om det är uppenbart att frågan om opartiskhet saknar betydelse kan jäv bortses från (6 kap. 29 § KL). Denna bestämmelse ska tillämpas restriktivt och gäller ärenden som inte innebär några överväganden alls, exempelvis med anledning av att alternativa lösningar saknas. (Justitieombudsmannens beslut (JO) JO 2006/07 s. 376).

Nedan följer en redogörelse för vem som omfattas av jävsreglerna, vilka jävsregler som gäller för verksamheten, verkan av jäv och en rutin med instruktion för hur bestämmelserna tillämpas vid miljönämnden.

2 Vem omfattas av jävsreglerna?

Bestämmelserna om jäv gäller all ärendehantering och träffar alla som på något sätt skulle kunna påverka utgången i ett ärende. Denna rutin gäller därmed för samtliga dessa personer, även förtroendevalda, och för enkelhetens skull benämns de genomgående som tjänsteperson eller handläggare i denna rutin.

2.1 De som deltar i beslutsfattandet

Den som deltar i beslutsfattandet av ett ärende kan påverka utgången av ärendet och omfattas därför av jävsbestämmelserna. Vem eller vilka som har fattat beslutet, vem eller vilka som har varit föredragande och vem eller vilka som har medverkat vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet dokumenteras och bevaras för framtiden enligt 31 § FL samt 6 kap. 35 § KL.

Det förekommer att handläggare har uppdrag i flera nämnder. Den som handlägger ett ärende hos en nämnd anses inte träffas av jäv enbart på grund av att personen tidigare har deltagit i handläggningen av ärendet hos en annan nämnd (6 kap. 31 § KL).

2.2 De som är med i den slutliga handläggningen

Tjänstepersoner som deltar i den slutliga handläggningen av ett ärende omfattas av jävsbestämmelserna, även om de inte deltar i själva avgörandet. Detta gäller exempelvis föredragande, chef för en berörd

enhet inom myndigheten eller särskilt tillkallade rådgivare som är anställda i kommunen.

I praxis samt i JO-beslut finns flertal exempel på när jäv anses föreligga. Exempelvis kan nämnas följande. En stadsarkitekt borde på grund av jäv inte ha medverkat som föredragande i ett ärende hos byggnadsnämnden eftersom han i egenskap av delägare i en arkitektfirma tagit fram de ritningar som låg till grund för beslutet (RÅ 1969 ref. 7). En handläggare är jävig som protokollförare vid den egna nämnden när ett ärende gäller kritik mot handläggarens tjänsteutövning (RÅ 1980 2:68). Har en tjänsteperson bistått en sökande med att upprätta ansökan och ritningar i ärendet får handläggaren inte sedan delta i den slutliga handläggningen av ärendet i fråga. Här får vi uppmärksamma att bedömningen i och för sig gällde bistånd som anses gå utöver den serviceskyldighet som åligger myndigheten enligt 6 § FL (JO 2006/07 s. 373). Enligt FL ska myndigheten nämligen skyndsamt lämna den enskilde sådan hjälp att personen kan ta till vara sina intressen. Hjälp ska ges i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet.

2.3 Beredande

Den handläggare som bereder ett ärende utan att vara med i avgörandet omfattas av jävsreglerna.

2.4 Övriga anställda vid myndigheten

Tjänstepersoner som enbart ser till att diarieföring sker, sköter administration och annat arbete som inte i sig inverkar på ärendets utgång anses inte omfattas av jävsbestämmelserna. Det är nämligen inte benämningen eller arbetsbeskrivningen utan agerandet i det enskilda ärendet som är avgörande för om någon är jävig.

2.5 Särskilt om utomstående sakkunniga

Om myndigheten anlitar en utomstående sakkunnig som endast bidrar med material i ärendet, utan att vara delaktig i handläggningen, anses den personen oftast inte omfattas av jävsreglerna. För att en person ska kunna träffa av jävsreglerna krävs inte bara att personen har någon form av faktiskt inflytande över ett ärende utan även innehar en formell ställning som handläggare eller beslutsfattare. Vid dessa situationer läggs i stället fokus på om myndigheten kan uppfylla skyldigheten att iaktta saklighet och opartiskhet i sin hantering av ärendet. Såvida materialet som den sakkunnige tar fram används som underlag i myndighetens självständiga bedömningar borde det inte råda någon misstanke om myndighetens objektivitet. Skulle myndigheten däremot sakna all

kompetens på området kan den sakkunniges yttrande emellertid utgöra det enda bedömningsunderlaget för beslutet. Under sådana förhållanden måste myndigheten antingen säkerställa den sakkunniges objektivitet, eller se till att den sakkunniges medverkan begränsas till sakfrågorna. Härutöver får den sakkunnige inte delta i det slutliga beslutsfattandet (JO 2010/11 s. 278). Om det i ärendet kommer in invändningar om den sakkunniges bristande objektivitet ska myndigheten dokumentera hur den bedömt invändningarna och även redogöra för hur den i sina bedömningar av ärendet värderat den sakkunniges material (JO 1990/91 s. 224).

3 Jäv enligt kommunallagen

I kommunallagen finns bestämmelser om jäv beträffande den myndighetsutövning som sker vid miljönämnden.

En ny utformning av jävsbestämmelserna i 6 kap. 28 § KL trädde i kraft den 1 juli 2022.

En tjänsteperson är jävig om något av nedanstående förhållanden föreligger.

3.1 Sakägar-, intresse- eller släktskapsjäv

Den som är part i ärendet eller annars kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning är jävig. Kravet för graden av den påverkan som kan förutses och som medför jäv är lågt ställda. För att jäv ska föreligga är det tillräckligt att man kan antas påverkas av utgången i ärendet och att sådan påverkan inte endast är oväsentlig. Nedan exempel illustrerar sådana situationer.

En ledamot i kommunfullmäktige deltog vid behandling och antagande av ett förslag till områdesplan. Ledamoten ägde ett större område som ingick i planförslaget. Eftersom planförslaget hade en väsentlig betydelse för värdet av ledamotens markinnehav menade Regeringsrätten att jäv förelåg (RÅ 1983 2:28).

Ovanstående jävsgrund gäller också om påverkan avser en närstående till tjänstepersonen. Vid en sammanslagning av två kommuner inrättades en tjänst särskilt för en viss person. En omedelbar närstående till den personen var tjänstgörande suppleant vid det sammanträde där beslutet fattades om inrättande av tjänsten och ansågs därför jävig (RÅ 1976 ref. 103).

Ett närståendejäv kan också föreligga om det förhållande som en gång varit till grund för jäv har upphört, exempelvis om två makar skilt sig eller två sambor flyttat isär.

Bestämmelsen finns i 6 kap. 28 § punkten 1 KL. Den nya lydelsen har bland annat till syfte att vara mer neutral och anses därmed bättre anpassad till nutida samlevnadsförhållanden. Avsikten är att bedömningen på så sätt kan bli mer förutsättningslös än för tidigare lydelse, i vilken olika relationer såsom make, maka och sambo direkt framgick av bestämmelsen

3.2 Ställföreträdar- eller ombudsjäv

En person är jävig om en är eller har varit ställföreträdare eller ombud för en part i ärendet eller för någon annan som kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning. Även här gäller bestämmelsen om en närstående till tjänstepersonen innehaft ett sådant uppdrag (6 kap. 28 § punkten 2 KL)

Vid bedömningen av ställföreträdarjävet tas hänsyn till tjänstepersonens behörighet att företräda den fysiska eller juridiska personen, firmateckningsrätt samt det intresse ärendet har för handläggaren. Ställföreträdarjäv aktualiseras om tjänstepersonen exempelvis företräder ett bolag eller en ideell eller ekonomisk förening eller företräder den som har förvaltare eller god man. En tjänsteperson med firmateckningsrätt för ett bolag som är part i det ärende som handläggs blir också jävig.

Bestämmelsen är inte begränsad till tiden från det att tjänstepersonen blivit anställd vid den myndighet där aktuellt ärende handläggs. Detta innebär att jäv föreligger i aktuellt ärende om tjänstepersonen tidigare varit ställföreträdare för en part eller för den som kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning.

Ombudsjäv gäller oavsett vilken instans tjänstepersonen, eller en närstående, fört talan som ombud. Enligt förarbeten är ombudsjävet varken begränsat i tiden eller till den sakfråga som ärendet gäller. Detta innebär att en handläggare är jävig i ärendet även om uppdraget som ombud skedde innan anställningen vid myndigheten där det aktuella ärendet nu prövas.

Det händer att tjänstepersoner samtidigt har ett engagemang i bolag eller stiftelser där kommunen utser minst hälften av styrelseledamöterna. Av 6 kap. 31 § KL följer att den som är ställföreträdare för bolaget eller stiftelsen eller på något annat sätt är knuten dit inte får handlägga ärenden som inbegriper myndighetsutövning som rör bolaget eller stiftelsen.

3.3 Tillsynsjäv

Om tjänstepersonen hanterar ett ärende som rör tillsyn över sådan kommunal verksamhet som tjänstepersonen själv är knuten till, blir

handläggaren jävig. Detta innebär att om tjänstepersonen deltar i driften av en kommunal verksamhet får samma handläggare inte involvera sig i ett tillsynsärende avseende den verksamheten.

Med ”knuten till” avses situationer då handläggaren deltar i ett tillsynsärende av en verksamhet som handläggaren är ansvarig för men ännu inte befattat sig med.

3.4 Delikatessjäv

Jäv föreligger om det finns någon annan särskild omständighet som gör att tjänstepersonens opartiskhet i ärendet kan ifrågasättas. Den här jävsregeln är utformad på ett sätt som innebär att redan ett objektivet ifrågasättande av huruvida tjänstepersonen kan anses vara opartisk i ärende är tillräckligt för att delikatessjäv ska anses föreligga. Personen behöver inte faktiskt ha handlat på ett klandervärt vis.

Den här bestämmelsen är tänkt att fånga upp de situationer som inte omfattas av någon av de andra jävsgrunderna. Om misstanke kan uppkomma att handläggningen av ärendet inte sker opartiskt, exempelvis med anledning av en uppenbar vänskapsrelation med parten, föreligger jäv. Andra förhållanden som kan bli aktuella är exempelvis ett ekonomiskt beroende av parten eller att tjänstepersonen har ett personligt engagemang i sakfrågan eller tidigare haft en partsroll i ärendet.

En myndighet ska i sin verksamhet uppfylla objektivitetsprincipen med viss marginal (NJA 2014 s. 482). Särskilt i de fall ärendet avser tillsyn eller annan offentlig kontroll bör tjänstepersonen överlämna ärendet till en kollega även om omständigheterna inte är av sådant kvalificerat slag att det faktiskt är fråga om jäv (JO 2015/16 s. 526).

4 Jäv enligt förvaltningslagen

Utöver vad som följer av jävsgrunderna enligt kommunallagen finns ytterligare en bestämmelse om jäv i 16 § första stycket 3 FL.

4.1 Tvåinstansjäv

Den som har medverkat i den slutliga handläggningen av ett ärende hos en annan myndighet och till följd av detta redan har tagit ställning till frågor som myndigheten ska pröva i egenskap av överordnad instans är jävig.

Tvåinstansjäv uppkommer om handläggaren i en högre instans har deltagit i den slutliga handläggningen av ett ärende redan i en lägre instans. Denna situation borde inte uppstå i miljönämndens verksamhet

men det kan vara av betydelse att som handläggare känna till att bestämmelsen finns.

5 Verkan av jäv

En tjänsteperson som anses jävig får inte delta eller närvara i handläggningen av ärendet och ska självmant upplysa om sådana omständigheter som skulle kunna antas innebära att jäv föreligger. Emellertid får tjänstepersonen vidta sådana åtgärder som inte någon annan kan utföra utan att handläggningen avsevärt försenas. För det fall frågan om jäv har uppkommit mot någon och någon annan inte har trätt i dennes ställe, gäller dessutom att nämnden snarast ska besluta i jävsfrågan. Den som jävet gäller får delta i prövningen av jävsfrågan endast om nämnden annars inte är beslutsför och någon annan inte kan tillkallas utan olägligt uppskov (6 kap. 30 § tredje stycket KL och 7 kap. 4 § KL).

Redan det förhållande att en jävig förtroendevald har lämnat fullmäktige vissa upplysningar före överläggning och beslut innebär att denne anses ha deltagit i ärendet enligt Regeringsrättens dom RÅ 1978 2:11. Eftersom fullmäktiges sammanträden är offentliga behöver ledamoten dock inte lämna lokalen.

6 Rutin

I syfte att ingen misstanke ska uppkomma om att det brister i förutsättningarna för en opartisk bedömning gäller följande för miljönämndens verksamhetsområde. Instruktionen inbegriper såväl ledamot i miljönämnden, miljödirektören, avdelningschef som handläggare. När samtliga dessa personer avses benämns de tjänsteperson.

- Den som tror sig vara partisk i ett ärende ska självmant anmäla jäv.
- Om det föreligger omständigheter beträffande en tjänsteperson som skulle kunna uppfattas som ägnade att rubba allmänhetens förtroende för miljönämnden är det bättre att avstå från att vara inblandad i ärendet.
- Om osäkerhet råder huruvida jäv kan tänkas föreligga diskuteras frågan så snart som möjligt med närmast överordnad chef.
- Avser ärendet tillsyn eller annan offentlig kontroll bör tjänstepersonen överlämna ärendet till en kollega så fort

omständigheterna är sådana att minsta misstanke kan uppkomma som kan rubba allmänhetens förtroende för miljönämnden.

- Vid tveksamhet om gränsdragningen för hur mycket bistånd som kan ges den enskilde i eller inför ett ärende kontaktas närmast överordnad chef.
- Jäv anmäls av förtroendevald till ordföranden senast i samband med miljönämndens sammanträde. Miljödirektören, avdelningschefer och handläggare anmäler jäv till närmast överordnad chef.
- Miljönämnden behöver inte fatta beslut beträffande jäv som självant anmäls till nämnden.
- Har det uppkommit en fråga om jäv mot en ledamot i miljönämnden ska miljönämnden snarast fatta beslut (majoritetsbeslut) i jävsfrågan.
- Den som är jävig får varken delta i eller närvara vid handläggningen av eller beslutsfattandet i ärendet.
- I undantagsfall får den som jävet gäller delta i prövningen av jävsfrågan om nämnden annars inte är beslutför och någon annan inte kan tillkallas utan olägligt uppskov.
- I undantagsfall får en jävig tjänsteperson vidta åtgärder, men endast sådana som inte någon annan kan utföra utan att handläggningen avsevärt försenas.
- Tjänsteperson som arbetar med driften av en anläggning eller en verksamhet vilken ingår i miljönämndens tillsynsuppdrag är jävig. Detta kan exempelvis gälla kommunala verksamheter, förbund eller bolag såsom VA Syd AB, Lunds Renhållningsverk, Krafringen AB, lokaler för livsmedelshantering med mera.
- Tjänsteperson som även innehar en position i ett kommunalt bolag, en stiftelse eller liknande anses som jävig när miljönämnden utövar tillsyn över den verksamheten.

7 Bisyssla

Beträffande bisyssla finns *Hanteringsordning för medarbetares bisyssla*, reviderad och fastställd av HR-direktören 2021-11-29. Du hittar den på inloggad under Anställning och arbetsmiljö –Anställning – Bisyssla.